

Fricities tussen de fracties

De Tweede Kamer behandelt op 19, 20 en 21 november de begroting van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Justitiewoordvoerders van vijf politieke partijen waren bereid alvast hun visie geven. Waar zitten de pijnpunten?

Maarten Bakker

Foto's: ANP

‘Pijn bij de advocatuur’

Jeroen Recourt (PvdA)

Jeroen Recourt van de PvdA vindt de aangekondigde bezuiniging op de rechtsbijstand te verdedigen. ‘De maatregel zal vooral pijn doen bij de advocatuur, die minder vergoeding krijgt voor de bewerkelijke zaken. Ik zou het erger vinden als de drempel tot de rechter te hoog wordt voor rechtzoekenden.’ Recourt heeft ook gezien dat in de begroting de bezuiniging op de gesubsidieerde rechtsbijstand is opgehoogd met nog eens zes miljoen, tot 91 miljoen euro. ‘Hier gaan we nog vragen over stellen. Ik ga uit van een bezuiniging van 85 miljoen tot en met 2018.’

De aangekondigde verhoging van de griffierechten met gemiddeld vijftien procent ligt Recourt minder zwaar op de maag. ‘Deze verhoging is ook van een geheel andere orde dan het plan van het vorige kabinet voor kostendeckende griffierechten.’ De PvdA'er is er al langer voorstander van dat de hoogte van de griffierechten wordt gekoppeld aan het belang van een zaak. ‘Als er een geschil is met een miljoeneninzet, kunnen er ook meer griffierechten betaald worden.’

Recourt kondigt wel een amendement aan op het kabinetsvoorstel. Bestuursorganen zouden een hoger griffierecht moeten betalen als ze een bestuursrechtszaak verliezen. Dat leert ze om bezwaren van

burgers serieus te nemen, en geschillen niet te laten aankomen op een rechtszaak.

Het voorstel voor de zogeheten dadelijke tenuitvoerlegging van een celstraf van één jaar of meer, had voor Recourt niet per se gehoeven, maar hij heeft er wel voor getekend. ‘Een principieel punt voor mij is dat het hof altijd de voorlopige hechtenis kan schorsen.’

‘Liefde voor rechtsbedrijf spat er niet vanaf’

Gerard Schouw (D66)

D66 wil tijdens het begrotingsdebat twee hoofdthema's aan de orde stellen: de gebrekkig functionerende strafrechtketen en de toegankelijkheid van de rechtspraak die gevaar loopt. Volgens woordvoerder Gerard Schouw is de strafrechtketen duidelijk overbelast. ‘Het duurt alleen al negen maanden voordat het Openbaar Ministerie beslist of een verdachte verder wordt vervolgd. De minister moet ervoor zorgen dat de politie met goede dossiers komt, maar twintig tot dertig procent daarvan is eigenlijk onder de maat. Op het OM wordt dan nog eens een kwart bezuinigd tot 2018. Ze krijgt bovendien te maken met een opeenstapeling van prioriteiten.’

Schouw verwijt minister Ivo Opstelten ‘een gebrek aan passie’ voor het rechtsbedrijf. ‘De rechters constateerden een jaar

geleden dat er een hoop mis was. Ze steunden massaal het “Manifest van Leeuwarden”. De VVD-minister stuurde de Raad voor de rechtspraak op tournee, maar ging zelf niet met rechters praten. Daar spat de liefde voor het rechtsbedrijf niet vanaf!’

In het akkoord dat D66-voorman Alexander Pechtold sloot met de regeringscoalitie over de begroting voor 2014 is nog geen extra geld uitgetrokken voor de rechtsstaat. In de jaren daarna moet er volgens de democraten wel 0,4 miljard euro bijkomen voor dit doel. Dat aanvullende budget wil D66 inzetten om het OM te ontzien en de toegankelijkheid van de rechtspraak te garanderen. Volgens Schouw leiden de aangekondigde bezuiniging op de rechtsbijstand en de verhoging van de griffierechten ertoe dat vooral de middenklasse afhaakt. ‘Die spannen geen hoger beroep meer aan, of stappen helemaal niet meer naar de rechter. Ze kunnen het niet meer opbrengen.’

‘De rek is uit de begroting’

Peter Oskam (CDA)

‘De rek is helemaal uit de begroting van Veiligheid en Justitie’, zegt Tweede Kamerlid Peter Oskam. Zijn partij wil dat er in 2014 al veertig miljoen euro extra gereserveerd wordt ter versterking van de strafrechtketen.

Oskam is benieuwd hoe de afspraken uit het herfstakkoord, waar het CDA niet aan meedeed, uitpakken voor de begro-

ting van Veiligheid en Justitie. ‘De tbs-instelling Veldzicht mag open blijven. Goed nieuws, maar wij vragen ons af of er dan niet elders bij Justitie geld vanaf gaat.’

De bezuiniging op de rechtsbijstand is voor het CDA ook een heikel onderwerp. ‘Wat er in de brief van juli stond met de bezuiniging van 85 miljoen euro vond ik al fors. Maar als dat bedrag nog hoger uitvalt, wordt het wel heel krap.’

Vragen heeft Oskam tevens over de landelijk uitrol van de ZSM-aanpak, waarbij het OM zelf straffen oplegt. ‘Het moet niet ten koste gaan van de zorgvuldigheid. Ik heb begrepen dat er nog weleens een parketsecretaris van het OM met een zwakke zaak op een verdachte wordt afgestuurd, om hem een voorstel te doen. Als zo’n zaak voorkomt, zou het wegens gebrek aan bewijs uitdraaien op een vrijspraak.’ Oskam wil ook weten wat voor effect ZSM heeft op de rechtspraak. ‘Die blijft zitten met de ingewikkelde zaken en die kosten weer meer tijd en geld.’

Het CDA gaat niet akkoord met het voorstel voor dadelijke tenuitvoerlegging. De maatregel is volgens Oskam overbodig, want een officier van justitie kan op een terechtzitting al gevangenneming vorderen. ‘Als de rechter toch niet daartoe overgaat, is het niet aan ambtenaren van Justitie om dat alsnog te doen.’

‘Kom zelf met voorstel tot lagere tarieven’

Ard van der Steur (VVD)

‘De VVD vindt toegang tot het recht voor iedereen belangrijk’, zegt fractievoerder Ard van der

Steur. ‘Maar het kan geen kwaad als er een drempel wordt opgeworpen in de rechtsbijstand. Het geeft een stimulans aan de alternatieve vormen van geschillenbeslechting, zoals buurtbemiddeling of mediation. Ik wil wel dat er nog onderzoek gedaan wordt naar de effecten van de ingreep van staatssecretaris Fred Teeven.’

Ook de aangekondigde verhoging van de griffierechten stuit op weinig problemen bij de VVD. ‘Het is een fractie van de verhoging die het vorige kabinet in petto had met haar voorstel voor kostendekkende griffierechten.’ Van der Steur heeft wel bedenkingen bij de honderd procent verhoging bij sommige beroepszaken. ‘Daarvan moeten de effecten ook nog eens bekeken worden.’ Als de advocatuur zich zorgen maakt over de toegankelijkheid van de rechtspraak, zou ze volgens Van der Steur ook naar zichzelf moeten kijken. ‘Wanneer komt ze nu eens zelf met een voorstel voor de verlaging van haar tarieven?’

Van der Steur: ‘De toegankelijkheid van de rechtspraak zou er ook op vooruitgaan als de Nederlandse Orde van Advocaten meewerkt aan uitbreiding van het “no cure, no pay”-principe. Dat zou niet alleen op letselschadezaken van toepassing moeten zijn. Jammer dat de Orde dit niet verder uitrolt.’

Van der Steur vindt dat de advocatuur haar zaakjes nog steeds niet op orde heeft. De kwaliteit laat volgens hem te wensen over. ‘Ik vind echt dat advocaten zich moeten specialiseren. We zouden het van een chirurg niet accepteren als hij in een ziekenhuis kankergevallen behandelt en daarnaast ook longziekten en hartkwalen. Maar van een advocaat vinden we het goed dat hij als specialismen het strafrecht, het civiel recht, en ook nog het bestuursrecht heeft.’

De afwijzing van de Orde van het laatste toezichtvoorstel van de staatssecretaris heeft Van der Steur ‘hooglijk verbaasd’. De VVD’er verwierpt de gedachte dat er staatscontrole komt op de advocatuur. ‘De staatssecretaris wil nota bene dat de Orde zelf de leden van het nieuwe college van toezicht aanwijst. Het lijkt wel alsof de Orde zichzelf niet in staat acht om met geschikte leden te komen.’

‘Strafzaken niet buiten rechter om afraffelen’

Liesbeth van Tongeren (GroenLinks)

GroenLinks maakt zich grote zorgen over de toegankelijkheid van de rechtspraak. ‘Je zult maar als zwangere vrouw ontslagen worden vanwege je zwangerschap’, zegt fractievoerder Liesbeth van Tongeren. ‘Wat heb je dan aan een wettelijk ontslagverbod, als je de toegangsprijs tot de rechtbank niet kunt betalen? Wie verzeild raakt in een bezwaarprocedure tegen het stopzetten van een uitkering, betaalt een maandinkomen aan griffierechten en advocatenkosten.’

Kamerlid Van Tongeren wil dat er kritisch wordt gekeken naar de ‘grootverbruikers’ van het recht, de organen van de Nederlandse overheid. ‘Wie het oneens is met een beslissing van een overheidsinstantie wordt vrijwel automatisch gedwongen tot het voeren van een procedure. Van overheden mag worden verwacht dat zij proberen tot een vergelijk te komen.’

GroenLinks is, net als de PvdA, voor hogere griffierechten voor overheden. ‘Ook grote bedrijven, energieleveranciers of verzekeraars, zouden verhoudingsgewijs meer kunnen betalen voor de rechtspleging’, zegt Van Tongeren.

De landelijke uitrol van ZSM in 2014 wordt zeker niet gesteund door GroenLinks. ‘Voortvarendheid valt toe te juichen, maar strafzaken mogen niet buiten de rechter om worden afgeraffeld. Iedereen heeft er recht op dat een onafhankelijke strafrechter, op basis van integer en transparant onderzoek, een oordeel velt. De verdachte en zijn advocaat moeten zich inhoudelijk en procedureel kunnen verweren. Die garanties zie ik niet in de ZSM-aanpak.’